

12

ПРИГАДУЮ 1988-й рік. Мені і моїм однодумцям довелося відкрито порушити клопотання щодо повернення нашому селу його історичної назви Дермань. До цього, звичайно, приєднались виступи письменників України, з якими ми мали тісний зв'язок. Чимало зробили журналісти, публікуючи статті «Думаючи про Дермань». «Ще раз про Дермань» в обласній та районній періодиці.

Із повернення селу історичної назви розпочалося його відродження, яке нині, до речі, проходить дуже повільно, бо гальмують це відповідні темні сили. Але час найкращий суддя і за ним правда.

Дермань манить, манить і буде манити людей, які бажать йому добра, хочуть духовно збагатитися, подивитися, де народилися велетні української культури Улас Самчук та Борис Тен. По-іншому це село називатися не могло, бо це жива історія рідного краю. І не тільки це. Кожному зрозуміло, що Дермань був великим культурно-просвітительським центром на Волині. Він нині залишається і сьогодні, щоправда сполондрованим більшовицькою системою. Але вірю, що село підніметься, розкриє могутні крила. До нього будуть тягнутися люди, образно кажучи, як до українського Єрусалиму.

З нашим селом, а вірніше з Дерманським Свято-Троїцьким монастирем, який є унікальним пам'ятником історії та культури, пов'язана ціла низка історичних подій, починаючи від князів Острозьких і аж до сьогодинних днів. І не тому, що цей монастир чи приміщення школи, які доповнюють одне одного, прославились архітектурними ансамблями, адже тут починали і вели важку боротьбу за відродження незалежної України багато відомих, а може, ще невідомих культурних просвітителів і геніїв, носіїв вченості та культури, яких давно віднав цілий світ.

Дермань належав до провідних міст, того часу, село порівнювалося із містом і вважалося кузницею

Відродження

гарту духовних і культурних діячів. Тут жили і працювали визначні мужі того часу І. Федоров, Д. Наливайко, П. Борещький, М. Смотрицький, І. Киягинецький, І. Вишенський та інші. Це були всебічно обдаровані і талановиті люди, які належали до тих діячів культури відродження, яких називали титанами думки, пристрасті й характеру. Вони жили в самій гущі часу, брали активну участь у практичній боротьбі і боролись хто словом і пером, хто мечем, а хто і тим і другим разом.

ЗНАЙ І ВИВЧАЙ

У Дермані вже у 1920 році працював осередок Організації Українських Націоналістів, члени якого із зброєю в руках в 1939 році піднялися проти польської шляхти. У 1953 році в Дермані загинули останні воїни УПА, які були в підпіллі. Отже, боротьба ОУН-УПА за визволення України починалася на Рівненщині не з Полісся, а із Дермані і кінчалася в Дермані. Львів і Дермань, вели надзвичайно велику політичну боротьбу проти гнобителів у Західному регіоні.

Бандерівська столиця, як з презирством колись називали село, ще підніметься з колін і гордо буде нести свій великий та почесний ореол слави.

Сьогодні Дермань заслуговує на більше. Селу потрібно надати статус районного центру по фінансуванню, бо воно є невід'ємною частиною єдиного комплексу Острога. Острог — Дермань — Дубно — нерозривні пам'ятки культури.

Дермань — село-музей. Вся його свята земля полита гарячою кров'ю воїнів-месників, які загинули в жеринному бою проти коричневої чуми і більшовицько-сатрапської голоти. Стара система зруйнувала село, пограбувала святині, знищила вірних па-

Дерманя

триотів України у сибірських ГУЛагах, розумом НКВС та КДБ заповнювались дерманські криниці мирним населенням, яких і до сьогодні не можуть відіунати рідні.

Сьогодні уже ніби все позаду. Ми — вільні, але бідні аж сині. Проте при всіх негараздах пишасмося своїм селом і хочемо, щоб ним пицалося прийдешнє покоління. Але відчуваємо Дерманя крик. Сьогодні у селі стоить пустками понад вісімдесят добротних будинків. Смертність у шість — сім ра-

СВІЙ КРАЙ

зів перевищує народжуваність. П'ятдесят останніх років над селом висіло ярмо сибірського холоду. Воно задихалося колгоспним ладом. Будувалися конюшні і свинарники. Монастир закрили, школу залишили на розпутьті. Від 1913—1914 рр. жодного капітального ремонту і це тоді, коли вона входить в один історично-архітектурний ансамбль.

Протягом двох останніх років в районі та області почався цікавий дослідницький подих літературно-краснаствна в системі національного виховання молоді. І долю чи недолею цей процес починається із Дерманя.

Нам є що показати, є чим похвалитись, є над чим поплакати. Тільки вчасно все слід поставити на місце. Не потрібно зайвого багатослів'я. Потрібні кошти і праця. Не даймо власті ніць цьому славетному селу. Нам цього не простять наші онуки. Під силу ще зупинити ту безгосподарність і занедбаність старої системи. Старі посивілі мури школи, де колись розміщались духовна та учительська семінарії, де плакали свої здобутки сотні і сотні її випускників, які стали професорами, інженерами.

«Нове життя» № 4 1996

30 Березня

Дерманя

тріотів України у сибірських ГУЛагах, розумом НКВС та КДБ зановинавалися дерманські криниці мирним населенням, яких і до сьогодні не можуть відшукати рідні.

Сьогодні уже ніби все позаду. Ми — вільні, але бідні аж сні. Проте при всіх негараздах питаємося своїм селом і хочемо, щоб ним пиналося прийдешнє покоління. Але відчуваємо Дерманя крик. Сьогодні у селі стоять пустками понад нісімдесят добротних будинків. Смертність у шість — сім ра-

СВІЯ КРАЯ

зів переважує народжуваність. П'ятдесят останніх років над селом висіло ярмо сибірського холоду. Воно задихалося колгоспним ладом. Будувалися конюшні і свинарники. Монастир закрили, школу залишили на розпутьті. Від 1913—1914 рр. жодного капітального ремонту. І це тоді, коли вона входить в один історично-архітектурний ансамбль.

Протягом двох останніх років в районі та області почався цікавий дослідницький подих літературного краєзнавства в системі національного виховання молоді. І долею чи недолею цей процес починається із Дерманя.

Нам є що показати, є чим похвалитись, є над чим поплакати. Тільки вчасно все слід поставити на основу. Не потрібно зайвого багатослів'я. Потрібні кошти і праця. Не даймо власти ниць цьому славетному селу. Нам цього не простять наші онуки. Під свілу ще зупинити ту безгосподарність і занедбаність старої системи. Старі посіяні мури школи, де колись розміщалися духовна та учительська семінарії, де плакали свої здобутки сотні і сотні її випускників, які стали професорами, інженерами,

вчителями, лікарями, просять допомоги, дбайливої допомоги.

Монастирський комплекс переданий Московській Православній Церкві і щедро фінансується із Москви. Школа, як частина комплексу, залишається пасивом.

У минулому році ми відзначали 90-річчя з дня народження письменника Уласа Самчука та Свято повернення його на рідну землю.

У 1997 році відзначатимемо дві великих дати, які знову і знову сколихнуть стару Волинь. Це 100-річчя з дня народження українського письменника і перекладача Бориса Тена та 500-річчя з дня заснування Дерманського Свято-Троїцького монастиря. До цих дат уже сьогодні потрібно готуватись серйозно. Бо знову це старовинне волинське село, про яке так вдало висловився Улас Самчук, «...що воно є центром центрів на планеті», буде приймати гостей, знову буде святкувати, а потім витирати гіркі сльози, що лишилися на свіртському паїку, бо і вхідних дверей у школу придбати нізащо.

Щоб повернути стару славу стародавнього Дерманя, щоб повноцінно розпочати краєзнавчо-пошукову роботу молодого покоління, щоб без сорому через рік прийняти своїх гостей і гостей із-за кордону, потрібна цільова фінансова допомога держави.

Ми просимо звернути увагу на наше прохання спонсорів-банкірів та спонсорів із комерційних структур. Ваша допомога буде навечно занесена в історію села. І це стане тільки першим етапом відродження сивочолого Дерманя, на якого люди покладають надію, а від нього віє багатством літературних надбань та традицій Волинського краю.

Микола СЕМЕРНІК,
директор Дерманської загальноосвітньої
школи III ступеня.

Бережля